

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 46.

V Mariboru 17. novembra 1870.

Tečaj IV.

Vzhodno vprašanje.

Kakor strela iz jasnega neba je nenadoma te dni tres-
nolo vzhodno vprašanje med evropske politike in diplo-
mate, in jih je na prvi hip popolnoma omamilo.

Že od leta 1856 je bilo vzhodno vprašanje nekoliko
nazaj porinjeno, in le samo tedaj se je o njem govorilo, ke-
dar se je eden ali drugi slovanski narod začel velikemu
turškemu tlačenju zoperstavljati ali sploh nekoliko gibati. —
Vsemu je vendar vsikdar in celo bila kriva Rusija preteklo
leto, ko se je v Dalmaciji podigel upor proti upeljanju nove
vojaške postave, se je taki govorilo, da jih podhujskava in
podpira Rusija, in da hoče na ta način vzhodno vprašanje
spet na dnevni red spraviti. Da je vsakega slavjanskega
gibanja in pravične opozicije posebno v Avstriji kriva Rusija,
to skorej vsi nemški časniki zmirom trobijo, ali vendar po
pravici ali ne, za to se celo ne brigajo. Ko je letos napo-
čila strahovita francosko-pruska vojska, so skorej vsa druga
vprašanja stopila iz dnevnega reda, in zunaj imenovanih
vojsk se je zadnje mesece tudi govorilo, ali samo mimo
gredé, o oropanju papeža. Na vzhodno vprašanje ni nikdo
misli. Ko naenkrat pride 12. t. m. ta-le telegram iz Cari-
grada: „Rusija je dala v Carigradu izreči, da je dalje več
ne bo vezala pariška pogodba zastran vožnje z ladjami po
črnem morju, ker turške oklepne ladje še zmirom grozijo
Odesi in drugim krajem na morskem bregu, in ker je pa-
riška pogodba že prelomljena v dunavskih knezovinah —
ker je namreč združena Moldava in Valahija v eno krono-
vino Rumunijo. — Ruska je ta korak storila pod skrivno
pogodbo s Prusko.“ — Tako se je glasil prvi telegram iz
Carigrada, drugi telegram pa pravi, da je rusko zahtevanje
bilo kratko ostro, popolnoma odločno, in da je pre Turška
ravno tako odgovorila. Toliko iz Carigrada.

Knjaz Gorčekov pa je vsem onim vlastim, ki so pod-
pisale pariško pogodbo 30. marca 1856, t. j. tedaj vladi na
Dunaju, v Toursu, Londonu, Berlinu, Florencu in Carigradu
pa posebni okrožni naznanil, da se Rusija več ne čuti zave-
zana po članku XIV. omenjene pogodbe, dodane k čl. XIV.
neholiko zato ne, ker oni člen Rusijo osramoti in ponižuje,
nekoliko pa tudi zato ne, ker je ona pogodba že večkrat
spremenjena, posebno po dunavskih knezovinah. Članek
XIV in njegov dodatek je imel nalogo črno morje popolnoma
nevtralizirati, in zato je bilo odločeno, da Ruska in Turška
ne sme imeti na črnem morju drugih vojnih ladij, nego k
večemu 6 parobrodov, ki nosijo 800 ton, in 4 lahke paro-
brode, ki nosijo 300 ton. Dalje je še drugo sramotno do-
ločilo, ki se glasi: Rusija izreka, da alanski otokov ne
bode utrjevala in da na njih ne bode niti vojaškega niti
mornarskega zavoda izdrževala ali napravljala.

Po tem členu so bile Rusiji in njenemu vojnemu bro-
dovju na črnem morju popolnoma roke zavezane in Turčija
je bila za vselej obranjena vsakega ruskega napada od te
strani, in ji je bila tako rekoč zagotovljena neodvisnost in
celokupnost. Da je ta pogodba tako velevlad, kakor je
Ruska, strašno žalila in onečastovala, ni dvomiti. Rusiji so
se naložile dolžnosti in pravice, s katerimi naj manjša drža-
vica nebi mogla biti zadovoljna. Rusija je vendar bila v
krimski vojski premagana in vse večje evropske vlasti so
bile zoper njo, in zato je bila prisiljena sprejeti to nečastno
pogodbo, na katero vendar ni nikdar pozabila. Podpisala jo

je gotovo samo s tajnim sklepom, da jo pri prvi priložnosti
uniči.

Če tedaj ta položaj Rusije na tanko premislimo, če dalje
premislimo razmere, ktere so sedaj postale v Evropi po fran-
cosko-pruski vojski, se celo ni čuditi, če je Rusija ono sra-
motno, neprenesljivo pogodbo naglo raztrgala in tako vzhodno
vprašanje spet spravila na dnevni red. Ta korak Rusije je
tedaj celo nepričakovan za vsakega, ki je zgornje razmere
dobro poznal. Rusija je ta korak storiti morala, to tirja od
nje njena lastna čast, ktero mora spet madežev oprati, ki ji
je napravila ona nesramna pariška pogodba l. 1856. Čirško
pogodbo je prelomila Avstrija, Italija in Francoska pa ste
jo vrgle pod klop, ravno tako se meče pod klop sklenjena
pogodba v Pragu. Če se tedaj vse te pogodbe celo ne iz-
polnjujejo, ki niso tako sramotne za vlade, kakor je pariška
za Rusijo, zakaj pa bi tedaj morala Rusija svojo besedo držati,
ki jo tako strašno sramoti.

Upamo zato, da se Rusija takrat ne bode dala po po-
litičnih notah omamiti, temuč bode energično stopila pred
celi svet in bode zahtevala popolnoma neodvisnost in čast,
ki ji kot največji vlasti gre, kar bode tudi gotovo dosegla,
ker Francoska se ne bode mogla krenoti, Italija ima doma
dovolj opraviti, Turčija je bolena in še samo životari, Prusija
je v porazumljenju z Rusko. Avstrija, ki še doma celo ni
v redn, se ne bo mogla mešati v tuje stvari, in če bi tudi
rada branila svojega najboljšega prijatelja bolnega Turka,
bode morala mirna ostati zaradi Prusije, s katero bi naši di-
plomati radi tako celo v miru živeli — — jedina Angleška
bi utegnola nekoliko hrupa napraviti, sama se vendar ne
bode zoperstavljala ruskemu velikanu, toliko politike gotovo
ima. — Po sami diplomatski poti pa se bo takrat vzhodno
vprašanje težko rešilo, ker nezaupnost, ki že zdaj više 20
let gospoduje v Evropi, je rodilo kabinetsko politiko, o kateri
politični poštenosti se celo dvomi. Ta nesrečna politika, ki
gospoduje zdaj v Evropi pri vseh vekših vlastih zvun An-
gleške, je kriva, da so nastale strahovite vojske l. 1854,
1859, 1866 in 1870. Narodi so se vsikdar hoteli mirno po-
goditi, ali kabinetska politika jih je zapelala v vojsko.

Ker tedaj od nobene strani ni upati da bi se zdaj kdo
Rusiji zoperstaviti mogel, bode Rusija naj prej delala do
tega, da se bode spet mogla svobodno gibati na črnem morju
in potem do tega, da izpelje svoj blagi namen, kterege že
više 50 let izpeljati namerjava, namreč ta, da reši vzhodne
Slavjane strahovitega turškega jarma. To se bode zgodilo
gotovo, to se zgoditi mora, ker to zahteva kristjanska ljube-
zen, in ljubezen do človečanstva.

Mi Slavjani pa želimo Rusiji naj boljši uspeh v zahodu,
in našim bratom Slovanom rešitev težkega turškega jarma.

Z bojišča.

prihaja zdaj malo važnega. Prusi se zlo pripravljajo na na-
pad na Pariz, Francozi pa na brambo.

Najnovejša poročila kažejo, da se je začelo Francozom
na bojišču mnogo boljše goditi, da namreč na večih krajih
prav napredujejo in so sovražnika z velikimi trumami napadli.
30 in 31. preteč. meseca so Francozi večkrat napadli in
pobili Nemce pri Neuvilleu.

Iz glavnega kvartira generala Hartman-a pri Parizu pa

še poroča, da so 3. t. m. Francozi napadli Nemce pri Hau-u in Saussaye-ju in so jih po 5 ur trajajoči bitvi celo pobili. Nemci so zgubili kakor sami pravijo, 300 mrtvih in ranjenih. Francozi so vzeli Tlod in so se tamo utrdili.

Belfort so Nemci tudi obdali. Belfort je samo vtrdjen tabor, v katerem se nabaja 20—50,000 mož.

10. t. m. je francoski general Aurelles de Paladine po dvehdnevni bitvi vzel spet Orleans in je Nemce, posebno Bavarce pod generalom von der Tann, popolnoma pobil, in to je največja zmaga katero so v letošnjem boju Francozi zoper Nemce imeli. Nemci so zgubili više 3000 mrtvih in ranjenih, in više 1000 so jih Francozi vjeli. Vzeli so tudi Nemcem 2 kanona in više 20 popolnoma popreženih vozov polnih municije in živeža. Bitva se je začela 9. t. m. pri Kulmiers-u, Francozi so bili zelo navdušeni, čeravno je zelo deževalo. — Nemci pravijo, da vendar francoska zmaga ni tako velika, ker niso Nemcev še dalje nasledovali; bodo pač imeli tudi svoje vzroke. Zdaj se je generalu Tann-u poslalo mnogo vojakov. Loirska francoska armada še tedaj vendar ni tako uničena kakor so pisali nemški časniki. Armada generala Tann-a se bode povečala na 70,000 mož.

Iz Berolina se piše, da se Pariz ne bode bombardiral, ker je Bismark zvedel od Thiers-a, da je Pariz še samo za mesec dni s življenjem oskrbljen, in da se bode potem tako moral podati. V enem mesecu pa se lahko mnogo spremeni.

Gospodarske stvari.

Pojasnila

postave gledé povzdige reje goveje živine.

K §. 16 d.

O trževanju z govejo živino in kar imamo od nje.

Velike imenitnosti za živinorejo in za dohodek, ki ga imamo od nje, je tudi kupčija z živino, — stvar, ki je danes še slabo vrejena. Naši dosednji živinski semnji ne ustrezajo pravičnim tirjavam. Kupec nima nikakoršnega zagotovila, in zaradi tega kupujejo plemno živino prav redkokrat po takih semnjih, na ktere gonijo večidel le pitovno živino za mesarja, s katero zatrosijo čisto okužne bolezni.

Da se zljajša nakup in prodaja plemne živine, naj bi se osnovali poleg navadnih živinskih sejmov, še posebni sejmi za plemno živino, na ktere bi se smele goniti le samo plemne živali.

Da je pa kupec na vse strani zagotavljen, je treba potnih pisem (posov) za živino.

Potna pisma za živino.

Potna pisma za živino so pri vrejenj kupčiji s živino neobhodno potrebna, in jih je treba imeti ne le, kadar so kužne bolezni se prikazale, ampak tudi vselej pri prodaji kakove živali.

Popotno pismo kupcu pové, od koga je žival kupil in razsoja tudi v pripirnih rečeh pri zagotovitju. Popotno pismo obvaruje tudi živinorejce, da se tako lahko ne utepe kaka okužna (nalezljiva) bolezen.

Tako pismo tudi ovira, da se živina tako lahko ne ukrade, kajti nobenega živinčeta ne smejo brez takega pisma pripeljati na sejem, in se ne sme brez njega prodati.

Taka pisma so srenji tudi gotov dohodek, ker se plačuje za vsako kakih 10 krajev. v srenjsko in oziroma v okrajno blagajnico.

Za onega, ki taka pisma napravlja, nima ta posel nikakoršnih težav. Ravnat mora vselej vestno in značajno; več nego slabo bi bilo iz postrežljivosti neresnico potrditi.

Oni, ki popotna pisma za živali napravlja, naj si bode že srenjski predstojnik ali prvomestnik ogledovalne komisije, pozna itak osebno gospodarja, ki kako žival prodá in vé tudi kako živino redi, — iz popisa, kterege iz dotičnih zapiskov (tabel) povzame. Po deželah, kjer imajo navado taka popotna pisma napravlja, je dospela živinoreja do vrhunca; trževanje s živino je v takih deželah velike imenitnosti, kajti kupec smé vselej prodajalcu zaupati, kar pri nas ni, da bi se smelo trdit.

Dohodki za spisovanje popotnih pisem za živino so tako zdatni, da je mogoče z njimi posebnega živinskega

zdravnika čisto plačevati in vrhu tega še precej ostane za živinske premije, živinske zavarovalnice in druge potrebe.

Ker se dozda morajo ta pisma postavno zastopj napravljati in se dajejo živinorejcem tudi le zaradi živinskih kug, naj bi gospodarji skrbeli, da se jim po postavni poti sploh dovoli, da se taka pisma napravlja ter za ta posel plačuje nekoliko krajevarjev.

K §. 18.

O narečenju izprašanega živinskega zdravnika.

Da bi za sposobnega živinskega zdravnika deželni odbor skrbel, bode težko dovršiti, ker ne bode dobili toliko izvrstnih živinskih zdravnikov, kolikor bi jih trebalo.

Na avstrijskem imamo samo eno živinozdravniško šolo in sicer na Dunaju, kjer pa zdravijo skoro samo konje in pse, ter se na zdravljenje goved, ovec in prešičev premalo gleda.

Da dobijo gospodarji pripravnih živinskih zdravnikov, bi bilo dobro, ako bi se osnovala posebna živinozdravilska učilnica za Štajarsko tam, kjer bi jej bilo mesto najbolj ugodno. Z samo živinozdravilsko učilnico pa bi tudi ne bilo pomagano; treba tudi, da se sposobni mladenčji v zavod obilo vpisujejo.

A mladenec bode še le tadaj prevzel težki posel živinskega zdravnika, ako je prepričan, da bode gotovo dobil pripravno službo, ko se izučí in mu ne bode treba, kakor do zdaj, po izšolanju stradati začeti, ker si vsak mazač več prisluzi nego on. Gospodarji moramo tedaj sami na noge stopiti ter živinske zdravnike ravno tako izvoliti in jim službo preskrbeti kakor uradnikom; mi moramo za njihovo bodočnost skrbeti, ako se hočemo nadjati, da nam bodo svoje dni lahko mnogo koristili.

Zavode ali štipendije moramo ustanoviti, da se čvrsti in marljivi mladenčji morejo izučiti, ter nam koristiti kot izurjeni živinski zdravniki.

Dohodki za popotna pisma za živali bodo temu namenu posebno ustrezali. Najprej bi se moralo pri izvršitvi te postave po okrajih, kjer ni sposobnih živinskih zdravnikov kako tako pomagati, a skrbeti, da se narekó prej ko prej živinski zdravniki.

Nektere skušnje kmeta Epiharmosa v mačkinji žalosti.

IX. Kako si napravim hamburško meso.

To meso zelo slovi in je prav drago. Jaz pa si ga sam napravim. Vzemem si govedine, kolikor je mislim, da mi treba povonjenega mesa za celo leto. To govedino denem v škaf in na njo vlijem vode, v kateri se je salpeter razpusil. Salpetra je treba le toliko, da se meso dobro presoli. Potem denem meso v eden ali več piskrov, vlijem to salpetrovino na meso, in tako dolgo kuham, da se vsa voda razsopari, ter vzamem meso iz piskra in ga obesim 24 ur v dim, in tako ohranim govedino kakor drugo povonjeno meso, in si ga vzamem kosček, kadar sem lačen, in imam v mačkinji žalosti tako dobro meso, kakor ga imajo v Hamburgu.

X. Kako si moko moljev branim.

Če moka ni suha, se radi v nji vgnjezdijo moljev. Ko jih zapaziš, presejaj moko in jo na solcu posuši. Če pa jih je že preveč, porabi moko za živinsko klajo. Moljev pa se ni v moki bati, ako dobro posušeno moko v suhem kraju ohraniš, jo s platneno rjuho pokriješ in čez rjuho nekaj soli potrosiš.

Dopisi.

Iz Trsta. Vsled najvišega sklepa 20. oktobra t. l. ima vlada pri nas napraviti višo realko z nemškim učnim jezikom. Vlada sama bo iz državne blagajnice plačevala vse stroške. Italijani se nad to določno napravo zelo jezijo. Že državna gimnazija jim je tru v peti, ker se v njej nemški podučuje, tim bolj jih je pri zadnjih pruskih zmagah razjezila določena realna šola. Sprva so po vsej pravici v svojem dnevniku „Cittadinu“ vlado hudo napadli zaradi njene pristranosti. V Trstu živi, je povdarjal omenjen laški list,